

Людмила Машкіна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
психології і фахових методик,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

МУЗЕЙНА ПЕДАГОГІКА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Музейна педагогіка посідає неабияке місце в освітньому процесі дошкільних закладів, оскільки створює умови для формування у дітей цілісного пізнавального досвіду через знайомство з культурною спадщиною та художніми цінностями. Її «місією» є розвиток особистості, формування ціннісних орієнтирів, виховання вільної, свідомої, мислездатної та відповідальної особистості, яка згодом буде здатна творити успішне як власне життя, так і життя держави. Згідно з І. В. Удовиченко, музей як культурна інституція має освітній та виховний потенціал. Завдяки музейному середовищу діти можуть безпосередньо пізнавати матеріальні носії культури, розвивати спостережливість, естетичний смак, емоційну чутливість та допитливість [2].

У межах освітнього процесу ЗДО музейна педагогіка може стати ефективним засобом розвитку пізнавальних, емоційно-ціннісних і комунікативних компетентностей дітей, адже має великий дидактичний потенціал задля всебічного розвитку особистості [4]. Інтерактивні форми, такі як тематичні міні-музеї, міні-екскурсії, предметні бесіди, ігрові та творчі завдання створюють сприятливе середовище, в якому дошкільники отримують живий досвід взаємодії з культурними пам'ятками.

Актуальність дослідження обґрунтована сучасними освітніми потребами: виховання в дітей поваги до культурної спадщини, формування ціннісного ставлення до мистецтва, розвиток уяви, допитливості, критичного мислення та відчуття краси. Поєднання музейної педагогіки з освітнім процесом ЗДО відповідає сучасним пріоритетам дошкільної освіти і сприяє всебічному розвитку дитини.

Основною метою сучасної дошкільної освіти є підвищення її якості шляхом урізноманітнення форм навчально-виховної діяльності дітей дошкільного віку, посилення інтелектуального розвитку вихованців, організації індивідуальних занять, а також ігрової, художньо-творчої, спортивно-оздоровчої, гурткової та пошуково-дослідницької діяльності; впровадження сучасних інноваційних освітніх технологій [3]. У цьому контексті музейна педагогіка розглядається як сучасна інноваційна технологія, що природно урізноманітнює освітній процес і підсилює його практико-орієнтованість. Вона дає змогу поєднати пізнання, емоційний досвід і творчу діяльність дітей у новому форматі, відкриваючи додаткові можливості для їх розвитку. Завдяки інтерактивним формам роботи та залученню до культурної спадщини музейна педагогіка органічно доповнює традиційні методи та сприяє підвищенню якості дошкільної освіти.

Форми організації музейно-педагогічної діяльності в закладі дошкільної освіти є різноманітними та спрямовані на всебічний розвиток дитини. Однією з поширених форм є міні-музеї у групових кімнатах, які створюються як частина розвивального середовища: тематичні експозиції природи, народної іграшки, ремесел, символіки чи сімейних реліквій діти допомагають наповнювати, упорядковувати та презентувати, виступаючи міні-екскурсоводами. Така діяльність розвиває спостережливість, мовлення та навички співпраці.

Важливою формою є і виїзні екскурсії до музеїв, під час яких дошкільники знайомляться з автентичними культурними об'єктами, вчать слухати, ставити запитання, формують повагу до культурної спадщини та опановують правила поведінки в культурних установах.

Сучасний потенціал дає змогу проводити віртуальні екскурсії: онлайн-тури, 3D-експозиції, відеоекскурсії та інтерактивні каталоги, які дозволяють розширювати освітній простір ЗДО, особливо коли організувати поїздку неможливо. Такий мультимедійний формат є доступним і мотивуючим, адже дає змогу розглянути експонати зблизька, послухати аудіокоментарі, взаємодіяти з цифровими моделями та здійснювати подорожі музеями світу.

Ефективними залишаються й музейні заняття: предметні бесіди, інтегровані заняття, ігрові ситуації, художні завдання та елементи театралізації сприяють розвитку логічного мислення, словника та творчої уяви дітей.

Важливим компонентом музейно-педагогічної діяльності є співпраця з родинами, які можуть долучатися до створення міні-музеїв, приносити експонати та брати участь у спільних виставках, що забезпечує наступність сімейного та дошкільного виховання і надає музейному простору особистісного змісту.

Музейна педагогіка має комплексний вплив на розвиток дошкільника, оскільки забезпечує умови для одночасного пізнавального, емоційного, соціального й творчого зростання. Це пояснюється поглядом на музейну педагогіку як на важливий чинник пізнавального, естетичного, розумового і творчого розвитку дітей, одну з форм соціалізації дитини, що відбувається шляхом залучення її до історичної і культурної спадщини суспільства [1].

Взаємодія з культурними об'єктами спонукає дітей до активного мислення, аналізу, порівняння та узагальнення. Дошкільники збагачують словниковий запас, вчать описувати побачене, висловлювати власні думки та враження, що розвиває мовлення й комунікативні навички. Емоційно насичений контакт з об'єктами мистецтва та культурної спадщини формує естетичне сприйняття, чутливість, здатність переживати й співпереживати, а також сприяє становленню ціннісного ставлення до культурних традицій.

Завдяки інтерактивним формам роботи діти навчаються співпрацювати, слухати однолітків, брати участь у спільних обговореннях та презентаціях. Діти охоче відтворюють побачене в іграх та творчих роботах. Таким чином, музейна педагогіка виступає ефективним засобом всебічного розвитку дитини, поєднуючи пізнання з емоційним досвідом і творчою діяльністю. Вона формує у дітей ціннісне ставлення до культури та мистецтва, сприяє розвитку уяви і

критичного мислення. Крім того, така педагогіка допомагає виховувати соціально відповідальних і комунікативно компетентних особистостей.

Список використаних джерел

1. Беленька Г. В. Місце музейної педагогіки в освітньому процесі сучасного дошкільного навчального закладу. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2015. Т. 1, № 18. С. 396–400.

2. Удовиченко І. В. Музейна педагогіка: теорія і практика : науково-метод. посіб. Київ : Логос, Нац. музей історії України, 2017. 72 с.

3. Харькова Є. Д. Інноваційна діяльність вихователя в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. *Теорія та методика дошкільної та початкової освіти в сучасному інноваційному просторі* : монографія. 58- ме вид. Суми, 2021. С. 340–361.

4. Червінська І. Б. Музейна педагогіка як інструмент взаємодії закладів освіти і музеїв у сучасному соціокультурному просторі. *Освітні обрії*. 2019. Т. 49, № 2. С. 16–21.